

Cultura besta

Q̄RMEMBAS
FRUNZE
1938

ÇUSUP

Кирг
Т 86

TANDAMALU BRLAR

BAJQKLOQAN QATALAR:

BET	ÇOLU	BASBLOQANB	TUURASB
6	Astan 2	talaassna	talaassna
7	Ysten 4	bergen certemen!..	Bergin certemin!..
8	" 9	Kenylım	Kenylım
10	Astan 1	orkendej	orkendej
15	" 5	etkn	etken
16	" 12	Tr çaqta	Ter çaqta
21	" 11	ojumundaj	ujumundaj
28	Ysten 2	arnadım	arnadım
32	" 2	Termelip	Termelip
41	" 17	acıp.	alıp.
51	" 13	Toquqan	Tolquqan
53	" 15	menn	menen
62	" 8	totor cegl.	toqtor cegl.
64	" 2	Taza cegit	Taza cigit
64	" 11	Əsyp çeksn	Əsyp çetken
69	Astan 3	Tersens	Tersen
77	" 5	syıyldep.	syıyldep.
82	Ysten 5	Cyrgendyketa	cyrgendykten
85	" 3	Qarlıqta	Qarlıqta
85	" 7	Altın salı	Altın salı
86	" 8	Tamsan!..	tamaşan!..
87	Astan 3	Sadaqas!..	Sadaqas!..
93	Ysten 3	Çanb şaritta	Çanb şaritta
96	" 11	Cyregy too.	Cyregy too.
100	" 2	tişy teren	tişy teren
107	" 2	(Əktenyr revolytsija- sınan 5 çıldaqına)	(Əktenyr revolytsija- sınan 5 çıldaqına)
	" 3	(bir çoldoşundun qat- tınan)	(bir çoldoşundun qat- tınan)

K 2817

2415.

1920000
K 2817

ERTEN MENEN

Бү саһр, таң ақһса җаһық артыр,
Җел җырсө, көк җиберди соқур қалқыр,
Ујун саар эмгегиңде җымалаһыр,
Җаҗ җеңем ваһыр турса тундык тартыр.

Ојқонсо җаһ, җаһыбар војун керіп,
Сајраса ошонсу қуш ыһн теріп,
Эмгектин җаһы талаа еесин кутыр,
Боһуқһыр, нуһа ваһқыр, турса меһнір.

Bir әздан кун-қыһһса җоола сасыр,
Езelden кыр эмгекке еһік асыр,
Қавелтең қармақаны темір кырөк,
Ујунөн ваһван дһјқан сыһса ваһыр.

Мәһтаса аһакемди ар тырһ ал,
Келәттеп келиһимдүү беріһіп җаһ,
Иһне кириһкенте даһ кыһһсөп,
Җар җаһы талаһыһһа киһвеһи җаһ!...

Ој қуһһдм қандај сонун ертең менен
Biz сыйғон эмгекке да аһдан кенен,
Ваһһһһн соқур турһһһн җелин аһһһ,
Тер-аарһһр эмгеһһһге еркеһеген...

DOSUM KELDİ

(Qırqızstan komsonoldorunun 4-konferensiyasına)

Qoş çajır afa toñdo birge çyrgen,
Kışende mun, mundajır döbörön syrgen,
Ezelki menin syrgen dosum keldi,
Kecegi örgöyştö birge kyjgen.

Kelipir seriani nar okyj bolup,
Bar quram işennesen özyñ çolup,
Bidegi qurultardan kör tlegin,
Salam deyt auñ sajqazqa barın toluq.

Qoñ berdim, qolun berdi, ucuraştım,
Syjlastım, syranı aldim, moçoqun bastım,
Syjlastıy, ucurasım çajırca emes,
Tañımdın moçoçoqun taqımtaştım.

Taiqundan: pkitserdi çapadız, otz,
Çajırcan moçoçoqun moñmoqun iz,
Körük qoñ çarmasıq beidi najjar,
At izdün: tañırcımoq (tryp/et) iz.

30-47 28-48

QATYN KELDİ

Senin maqsatın partiya mektesine kiruy bels. Bat uluı (?)

bolujun dedinal.

(Bir çoldoşumduñ qatınan)

Saqynır Ala toñun erke çelin,
Çajır tyz, cuqul adır, çajır belin,
Barıñdar cekesinen ter çyryqan,
Kuçyrmön balıan bilek vaatır elin.

Saqynır bşyq keldy turqan balqır,
Entigir köz aldında toluq çalqır,
Qoş çajır çylyasında birge ojnoqon,
Sen öñdyu qurultardı (öngöçö) artq.

Saqynır vulaq, vulaq basır çyrgen,
Emgekte çar menen dooran syrgen,
Şylyncyl ojuñqa şoq selkilerin,
"Uul ajl." der çajır çyryq ky'gen.

Saqynır ösyр өнгөн тааныş çerdi,
Tajtajlar tarajasın bergen eldi,
Tırmalar bilim alыр çyrgen kezde,
Çek köryр, çemelegen qatın keldi.

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

QOMUZ

(Aahqa)

Könylym sen çelidedin,
Çeldegende ermegin,
Уну-аскъ қы́л қомузду,
Аһр бергән certəmin!..

Tolqor, tolqor kuy salam,
Tolqundaatp yu salam,
Yu salam
Kir ketirip, cer çazam.

Kör çemeni kör tartp,
Çeni menen çaş parçp,
Бәдәһәһәр куй, қил çурду,
Ис вәһәр миң вазп.

Boroşoda ыг ыдаp,
Ыг emes miңduu ыј ыјлар,
Ала тоонун çывьында,
Qojcu çurdu çan qyjnar.

Nege anca sarçadın,
Qojındı vaq ajdaçın,
Ajdaçın!..
Арманьидь ајтамын".

Дер чаş suluu муңданьр,
Cooluqun sulqap yn сальр,
Ушкырды далај талаада,
Tezek terip qap альр.

Men da ылар мөгдөдүм,
Azapъ dалај көргөмүн!...
Kөргөмүн!...
Erkindik ycyn dалај er,
Oqqo ucup өлгөнүн!...

Kөnylym sen çeldedin,
Çeldegende ermegim.
Уny асық қы қомузду,
Альр бергин certemin!..

Tolqop, tolqop kyy calam,
Tolqundatъp yn salam,
Уn salam!...
Kir ketirip cer çazam!...

Tyn қојnunda төгyp қан,
Zарьqырьр atqan таң,
Emgekti!
Emgekti eelejт ar қacan.

Çatқандарды мақдыrap,
Oқотup gydek бақырат,
Baқырат!
Baқырат—erdi caқырат.

Talaada emgek қajнақан,
Traktor cыyp çajнақан.
Er турат!
Er турат capқы қajрақан.

Bilekтерin тырышыр,
Cөp cөмөлөp cырышыр,
Kele çatat Zuuralar,
Şaңq-şunq etip kyлышыр.

Kөnylym sen çeldedin,
Çeldegende ermegim,
Уny асық қы қомузду,
Альр бергин certemin!..

Tolqop, tolqop kyy calam,
Tolqundatъp yn salam,
Уn salam!...
Kir ketirip, cer çazam!...

20-V 30 қы.

ÇAARUPADAN

Çel süqta, Çaarupadan weteret watar,
Qalçyldap, qalçyldap tutqan süqta watar,
Qarşı alıp, bu weteret weteret weteret,
Termetet çelge weteret weteret weteret...

Kewelbej sesiq tutqan çatqan çerdi,
Sarçatqan, sen uşaqın tutqan çerdi,
„Çyrgat“ der kyreşke weteret, çarçylym çel
Çol watar, çolqan çelge tutqan çerdi,—

Tuunu alıp çel tutqan çerdi çirgendi çerdi,
Qalçyldap, çel watar, seskendi çerdi,
Kyreşte tekken çelge tutqan çerdi,
Ösyp tez, çelge çyryp, çelge tutqan çerdi...

II

Çan tegyp, erk tutqan çerdi çel watar,
Kyreşte çarçylyp, çel weteret çerdi,
Duqduqduq çelge tutqan çerdi çel,
Kewelbej çelge tutqan çerdi çel.

Çalçajdan weteret çarçylyp, çel watar,
„Qudajdyn çelge“ der erkke çerdi,
Munqu çarçylyp çelge çerdi,
Çyrgat tutqan çerdi çel watar

Tiktesen çal-çal etip çerdi çarçylyp,
Betine tamylçylyp çelge çerdi,
Turmuşta uşaq çelge çerdi çel watar,
Majdanda çyryp çelge çerdi çel watar.

Çolçular çarçylyp çelge çerdi çel watar,
Çarçylyp çelge çerdi çel watar,
Bilimin elge çerdi çel watar,
Soquşat çelge çerdi çel watar!

Kyryldap çelge çerdi çel watar,
Poroqot çyryp çelge çerdi çel watar,
„Keldi der“ „Çaarupadan“ erk tutqan,
Termetet çelge çerdi çel watar!

III

—Maqtanba sen Frunza çelge çerdi çel watar,
Çelge çerdi çel watar,
Oj çirkin çelge çerdi çel watar,
Çarçylyp çelge çerdi çel watar.

Basa men çelge çerdi çel watar,
Uj çelge çerdi çel watar,
Kecke çelge çerdi çel watar,
Çarçylyp çelge çerdi çel watar.

Keçki çelge çerdi çel watar,
Termetet erk menen çelge çerdi çel watar,
Ermekter çelge çerdi çel watar,
Çarçylyp çelge çerdi çel watar!

IV

Kişige көрөгөндyn ваарь сонун,
Таң qalat, aidas urat, acat oozun,
Көкөмдөр бир сонунду минір алып,
Çајдаңдар çуруşөвөј айдар қоşун!

Бір кезде минмек тыгыл атын уқур,
„Şumduq“ деп төвө сасы тике турур,
Çақасын қармап алып „қудай“ ласа,
Çырегі соққодусы булур-çулур.

Ал турмақ келген кезде Çааруадан,
Уркуştу кер вьştылар қоşқо салқан.
Бул кезде трактордын ұны сықса,
Кішінејт қадимкідей ујыр алқан!...

V

Темір çол Ala тоонун қојнун асты,
Çааруа төşын керіп қусақтасты...
Екөөнун қысықанын çомоқ қылып,
Ерке çел беістерде ајтыр çатты...

VI

Çааруапал Беттен өркөн çелін сонун,
Қарақай, қайың, талдуу çерің сонун.
Туş-туşқа тармақтаньр кетіп çатқан,
Ең сонун ваарьнанда темір çолуң.

Қызық көр қыјaldаньр қарар турсам,
Çырмайьр қусақтайсын қолду сунсам,
Volgondo зootton сықыр тердеп келіп,
Çарьзыр қайық менен қулаç урсам...

Sendegi Donbas çана Қарқаз, Қырым,
Balqatat тiri çандьн тегет сырым.
Andaqь çatқан vajьық tyk tygөнvөјt,
Qisoda ecen tyrkyn mindер қылым.

Zootunda maşineler çyryp çatat,
Traktor, aјы, ырмақ çавдық çasap.
Sen çapқан, sen көрсөткен даңқыр менен,
Bizdin çaq aldьndaqь беіlesti aşat.

Saqan ee, sendegige ee emgekci el,
Balqa çap cekesinen qujultqan ter.
...Kyreştө төккен қандьн natьçasь,
Өsyp tez qanat çajьp өrkөndөј ber!...

27|V 80-çы1

ӨТКӨН КҮНДӨ

I.

Өткөрдүн бир күндөрү нешин унаа,
Чумшақ чөл соқкон болот көңүл улап,
Айыңа чаңын саздақ чыңа менен,
Сызылып ақыр чатқан таза булақ,
Ҷанында Ҷаралуу Ҷан Буыя бар,
—Uq quruum angemege salyp qulaq.

Tiktedim, al da turdu meni qarap,
Uaş közdör, bir birine qylaŭ talap.
Qantiset niri armanduu, niri ajlasız,
Qылыq өткөн kyndyn uzun sanaq...
Qырдыqо атар тандан сола кытыр,
Meŭrimсіз өтыр Ҷатқан kyndy sanaq.

Syllödy, Ҷer Ҷuqudum naŭty salyp,
Munduu söz öтыр Ҷattı Ҷyrek taaryp...
— „Qap, anqa nööde tyŭyp Ҷan qыnaqan,
Men tutqun, men ajlasız, men bir qarap!
Kıŭllik syldeyım bar darman ketti,
Ҷyrekty Ҷer njalap darıttar calyp... }

Tordomun aŭlar Ҷылыр Ҷылаа ajlandı,
Өcyyde Ҷaŭtyq Ҷыдыз naq bajlandı.
Ujulqur kökyrekty unaj nasyp,
Qыluuqa Ҷol tarradım Ҷan ajlandı!...

Kyñ atım qunqa kelgen sözge Ҷeñil,
Alıŭat aqqan qandın menden kegin.
Til uqsan, Ҷajsız Ҷerden tajaq Ҷesen,
Artaasın anan qantıp icen Ҷerın,
Uŭuntyp көr turmuŭta tutqun bolup,
Ҷyrgөnce өlөлүн мен qalqын tenim!...

Dedida Ҷal-Ҷal qarap ulutundu,
Qurqurdun көzyndө bar temgek munduu.
Ҷadagın Ҷatqaq bolup tezek terip,
Brınaqan qolun erksiz maqan sundu.
Uŭaqtap nirdi birge qoŭumcalap,
Ҷalpaq Ҷel sajdın sajqа soqur turdu... }

Ҷaŭ Ҷyrek Ҷыdal alnaŭ soqur alqur,
Qoŭtoŭur qoŭ „Byka“ dep көñil ajtyr;
Tımyzn oor yŭkytyr qabaq bykөp,
Ҷөнөdym өз betince Ҷoŭqо tartyp,
Arımdan көz uzatyp suusun qujup,
Bulaqta qaldı ele suzur Ҷaryp... }

Kөñylym көmөsky su... n qozqor,
Talaŭım tamŭandyrıp birge qoŭtop,
Ar qacan көz aldıma turcu boldu,—
Bynyja soluj turqan gylge oqŭop...
Oj cirkin өtk n kyndyn qordugun al!...
Dalaŭlar öтыр ketti qayŭar-bozdop!... }

II

Bir kyñy Ҷatqan kezim erten menen,
„Tur tur“ lap kyl Ҷыqaryp Ҷyrdy enem!
Maqdyrap Ҷazдын Ҷumŭaq qыjalına,

Tujtundap ujqu suroo icinde elem,
Tuşuman qovuraqan tabıyş cıqıtı,
„Qurqur aj.. Azap cegip öldy ee!“... degen. /

Dyr etti vıtken vojum ucup turdım,
Bulquıdar cıreğ soqot ajtra qurıum,
Maanısın uqajın dep kılındım bat,
Eşikten oor uşkyurp cıqqan mundun.
Qavaqın qarıy salıp vajquş atam,
Cocuqan maqan qarap dedi „tunduq“!... *1. 1. 1. 1.*

Soloqtıp enem daqı ıjlar alqan,
Çaş aarçıp çeni menen tarıp qalqan. / *1. 1. 1. 1.*
Turalıaj surap uqur suuq qavar,
Örttenıp icim kuyur, aşındı arman.
Buvıya kez aldında elestedı,
Bulaqta qalqan kezi qarap çal-çal...

Ajıldın cet çaqında qara alacıq,
Kıngırıp surı ketken cuular vashıp,
Anda var Buvıyanın ata enesi,
Zorıuqta künur cırgen öñden azıp.
Cıreğtı savırşızdıq vıjler alıp,
Cıdavaj kırıp vardım men da şaşıp.

T-er çaqta enesi ıjlar çaşın tögüp,
Elpılder kempir kesek köñıl völyp,
Alacıq qajrat sözge, qaraluu ıjqa,
Toluptur çanıç acıjt tursaq kögüp,
Er çaqtan atası öksör qılunım dep,
Byk tışur çer qucaqtar çatat cögüp.

Qar şajtan ötken kyndın zalımderi,
Bqsız aq ıjlattı ele emgekci eldi,
Sorronın majın közdör mite vıjler,
Alsızdı oruzalar tarçı çemdi,
Şorıuular qanteız dep ilen salaç
Kırışcyu oqatına vajlar veldi...

Acırap qalqan vojdon kuyur çalıp,
Kecigip varqan eken suusun alıp,
Çalunıp ur berge alıp erke toqol,
Tildeptir körden suurıp, kerge salıp.
Bir çaqtan qacqandaqan vajıicesi,
Urıptur qıccac menen tura qalıp.

Cıdavaj çaş Buvıya arqa berıp,
Közüne çaş alıptır zeeni keçıp,
Eşikten kırıp kelıp mıqacı vaj,
Teptir „emine turdun“ dep selpeçip. *1. 1. 1. 1.*
Murunda aran cırgen qurqan Buvı,
Ölymge vas ıjıptır özy enkeçip.

Oşol tıp çalqoolonıp ottır çalıp,
Tıncıq ar bir çaqta qolınuna alıp,
El tartıpsız çatıuqa ajlanqanda, / *1. 1. 1. 1.*
„Uşuntur cırgençö...“ dep Buvı qarıp,
Bojuna bşıq-keldyn oturıptur,
Çaş vojın qıjal vıjler vashıp varıp.

1. 1. 1. 1.
Asmandan uvajımdıı köz çıberıp,
„Savır qıl Buvıya“ dep keñeş berıp,
Qaalıqır vara çatqan ajdı tikter,
Kergeny köz aldına vırden kelıp,
Bir ese çıltıldağan çıldızdar da.
Qıjalı oozduqsız cırgen çelıp,

1. 1. 1. 1.
Aldında melmildegen keldy qarap,
Boluucu qorıuqtardıñ vaarın sanap,
Bir ese ölymge çan qıja alıaj,
Erkınder ojnop kylör-kyndy samap,
Bıroqta cıreğtegy qalıç cerler,
Qolıptur „—“ tırylykten ajıqç vashıp.

Tištenip dylaj kəlgə ɣəqəp tap taq.
Kəzɣn çumur çiveriptir wəjun taştap.
Самънър ici kujyp tentek toiqun.
Bajquştap urunuptur çarqa—şarp şarp.
Armanda çanɣn qəjnəp əldy deşip.
Soquptur tynky çelder çavalaqtap.

nasıman.

Uşuntyp ətkən qordıq dalaj çandə.
Muunttu, uu icirdi, kəlgə saidə.
Buqa oqşoş zombuluqqa kənə alyşpaj.
Aqəy əlym menen qəlcuu amaldə.
Çəndəq çəq zalımdıkke negizdelgen.
„Cirkın“ dep kim çoqtosun al zamandı.

IV

Emine ɣcyn Byvujə anda azap çegen.
Kim aqa kəlgə çəgyp əlgyn degen.
Çə qurqur oşoncolıq maqoo vəle.
Çən tıjəes, topos qəjət, çən wılvəgen.
Çəq qoquj qarastaqə tutqun wəlcu.
Ətkəndyn qəjərməqə kimdi wılvəgen!

Qəş mezgıl çerdin wətin qar qartaqan.
Çoro icti kəəp ənkəj çalçaqtaqan.
Bir kuny erke wala şajlar çattə,
Tiryuləj tyky wərip ardaqtaqan.
Keçke çuuq cəlek wəşəp qalıqan kezde,
Kəwəjdə şıbdəncylar ɣrsaqtaqan.

Şıbdəndə tyuy wəşəp çynqa saidə.
„Kezəşip wır birine qamçə saidə,
Bıçəqan dalaj mastar „senwı“ dep,
Çəl wəqan, keltek, çoqmor, sojul aldə.
Çuuldəp əjəl icti wəqa-şəqa,
Şamsajqan kee wırinin qolunda əjry!

Kəz çəqtə, wəş əjryldə, qoldor çəndə,
Erda əldy, çarçəqanda çalaq təndə.
Qun quudu er əlgən çəq tim tursunəw,
„Qanəwə qan əlam“ dep salırcərdə.

Çalpaq wıj „wılerməndər“, qarəşçylar,
„Bytymğə eldi qorqor çəwəq qərqar“ (!)
Çoqułup wır dəwəgə qun kəşitə,
Çerdə teep, qamçə yjreşyp təgyp ɣzqaar.
Çəzəqsəz dolu tołqun qar-şəpqa aldə.
Kycsyzdər qandaj aqa əjla qılar.

Çəzəqsəz
wıçqorqar

Uruqtaş wır elsin dep dalaj çandə.
Şaan uş wır, wır minər atəw aldə.
Qılaçəw qılyp qojup qan ickictər,
Çylmajəp çette qana aman qaldə.

Oşondo Byvujədə qınqə kettə.
Çəzəqsəz çəştər təgyp, azap çekti.
„Selpejgen qarəçəş“ dep urup-soqup,
Açəandar əjwəndərcə aldə kektil.
Zordıqtan, zombuluqtan şum əlymğə.
Tołqundu kəl arqəluu wırdu wəttə.
Al kun çən wərekəlyy wəlqon wəlcu,
Bırəw ɣcyn wırəwəny emine wəzələntti.

V

Aıqanda wızdin aqəw qarəndəştə,
Al kundyn qandaj şirin əlaamən tattə,
Bılvəjmin eminelikdən məndəjlyqəw,
A, maquł „el çajloqo kəcyp çattə“.
Oşondo yşyn cecip, təəşyn qomdor,
Çaltaqtap kimdər terdep çygyn arttı.
Qəjçəm taap, wır çerlinen işl qılyp,
Kim kimdi kezep, wəşəw əjra çərtə...

Çəzəqsəz
wıçqorqar
wıçqorqar
wıçqorqar

A, mejlə „kəç çıwəşən toqo qarap“,
Kilem çəap „qəzyl, tazyl salqan çaraq“.
Çəəsada qara nəşər qonup, tynəp,
Ajdədə qol çılyqəw kim salıwərap,
Erkində wəlrəjəqan wəl, wəjwıçəntin,
Çyrçy ele oşol kezde kim çaldərap.

Өткөндүн айта албаатын барын толук,
Сырында „сыбыр чыргакан вији“ болуп,
Ай күндүн вайып мақтап, саян партап,
Сурсу екен эмгекчи елдин қанын соруп,
Булуя ошондой бир сорулган-қан,
Қайсы ай келди екен норуи ооруп...

VI

Аялдым төр ағасы Зура ченем,
Сен дақы далай дөңдүк көргөн елен,
Өткөндүн қан ақырған уулу тәрмақ,
Ажоосуз тунунду ирээл тьқсыды есен,
Еми сен чегинди чөлөитир,
Тайқылнај тар сегинде қарма бекем!

8|III-30-қал

190

KECINDE

(A. Çarov-dan)

Қызарыңқы күнда, ватты салқындар,
Урең нараң тааныладь туш, туш чақ—
Тоқто çyрөк толқувақың савыр қы,
Шыбырашқан çылдыздардын сырын тар!

Көлдөј көкте қилас урған çылдызлар,
Еминени ајтыр, emine çөндy шыбырлар,
Шуудурава оңур кеткен шинелім,
Тырылдава тақамдақы çез тьқтар!..

Аялдақы ојноқондой бир төр çағ,
Комсомолдун ојумундај çатқа қас,
Көкте вугун көңул асқан қызыл тој,
Билөө, ырдоо, шыбырдашқан көз ьмдағ...

Çылдыз-çылыр, ијандықын ашғат,
Тутынғө оқшоғ көк туманға çашынат,
Çағтар менен ушұл тьндө ојносоң,
Çyрөктөгу çатқан сырлар асылат.

Мьндај тьндө савыр қылыр тьн қатыр,
Тосур алыр атқан таңды нур çасыр,
Çақыш едессі çағтар менен çол çырсын,
Субақтанған кьн нурь бар çол васыр...

М

ENEME

Anda men çandan tentek ojnoo kezim,
Çyrekto qajdan bolsun aqyl—sezim,
Itlerin taşqa alqylar qaçylytär,
„Qaçylyr!“ dedircyü elem dalaj eesim.

Eneke!

Sende tilder keede qarqar,
Çaş waşy qaçyр-soçyр çylanca arvar;
Artynan toçoc berip çaşymdy arçыр,
Soorotur çojuucu elen bir demde aldar.

Bir kuny maçalekti ejde tyurp,
Suu kecip valdar menen ojnop çyurp,
Talaadan taş talaşыр ыjar kelip,
Bыrdar sooronvoston salдым wlyuk.

Keede men çalyrtaыр taman qaçыр,
Sawoondu alyр çылыр mintr alыр,
Atamdyн çamçыр ekөөп çoçotcu elem,
Talaada valdar menen ojnop wағыр!...

Eneke!

Daçы tilder daçы qarqar,
Decy elen çalqыз wejit sorsun arbaç.
Bul sözyn ылажысыз bolso kerek,
Çalynduu çaş çyrogym qalqan qarmar!...

Daçы sen qajrattu elen qajran enem,
Kyrogыр turmuş menen tepki çegen.
Bul kezde çoruçundu ojloçondo,
Qan çызыр qadimkidej kycke kelem.

Esimde!

Bir kuny atam qajçыlandы,
„Satamçо çalqыз miner ker wajtalды.“
Dedi da starçыndың qaarып ojlor,
Wşkyrur çerdi cuçur waşып salды.

Sen anda

Qajrat çылыр keçeş werdin.
—Qajçыruu çылыр emes emgekci erdin.
Ertesi çыдым çыçqan starçында,
Der ajtың „sen qarыşqыр emine keldin“...

Starçып seni көzdөi ызығыр,
Alajыр санаçынан көzy çыçыр.
„Unçyра!...“
—Qaçылава!
—Qaçыçq!“ dedi
Maçtamaç any kimder ici çылыр.

Enekel
Al dnyjə çeksen boldu.
Sьrmałqan emgekiler yzdy tordu.
Baş qdşur çanь turmuş qurur çatat,
Ezilgen al kyndəgy ɵnkəj şorduu.

* *

Al kezdi vьjьt bir kyn kɵnylgɵ aldьm,
Coqulur seni kɵmgɵn çerge vardьm,
Myrzɵdun tьjaqьnda qoş ajdaqan,
Erlerdі kɵrdym daqь sьrqa qandьm.

201VII 30-çyl

ÇANь SAJMA

Ala too, bьsəq kɵldyn sьrь teren,
Terenden termelse kyy uqar belen!...
Egerde qьzьqьsьnsan qulaq salqьn,
Erikpej volqondordu ajtьp berem.

Bir kezde Ala toonun suru qasьp,
Buq qьlьp sasьq tuman çattь vasьp,
Ec qandaј elçireter kɵrky da çoq,
Muң, zardan kɵrgɵn çandьn vaşь adaşьp.

Çel çyrçy muң kɵvəjgɵn çerge varçuu,
Armandьn miң tolqoluu kyysyn calcuu,
Al kyndyn toluq kɵrky uşul ele,
Maqsatь birin ezir birin çancuu...

Bulaqь ɵrdəsynɵn qular aqqan,
Şьldьrap alda armandьn kyysyn tartqan,
Şьldьrdь terəndetir mazanь alьp,
Qojcular ьn qoşuucu tuura çaqtan.

Brdalьp şiverinin şajь ketip,
Talьqqan çel kyysynyn sьrьn cecir.
Aqьrьn qanьqьşьp çyguncy ele,
Turmuştan tutalanьp aşa kecir.

Ooqatqa ilen salañ könyl wolyr,
Tyzynde tyjykyçylor çawyr köryr.
Türmuşqa necen tyrdyy qarqyş ajtyr.
Emgektin talaasynnda çyruçy öçyr.

Самыяр бсық кәлдә ергип толқун,
Çeekke көвүк сассу орсун, орсун.
Biläesten tereñ mundan tereñ saryn,
Ojnoqon aq walyqtan çolu wolsun!...

Bir kezde sьdaј alwaj qawaq sьtyr.
Ala too mun pardasyn aldь tьtyr.
bьsq kәl wu sьqarьr woluqьudu,
Terende kyreş kyçyn turqan qьtyr.

Al kyndәr artta qaldь kyndәr әtty,
Kycedy kyn әzgәryş nurun tәkty.
Kyreşte ystәm sьqqan kyçtyy Ala too,
Eledi ecen sonun çanь kәrkty.

Үнылып терең қатар көзынды сал,
Асемдyy етегинде саймась бар.
Ала too фабрик тиккен көйнөккә оқшоқ.
Bajqasañ qьjaldanьr wolosun dal.

Parowoz әtyr çatat uwar-cuwar,
Tiktesen samañ kelәej көзыñ tunat.
Başqawь ajtsь qurwum, ajtsь degi,
Temir çol saјma emej emine turat.

Salqьn çel çandь ojçotot tañ da atat,
Brcьca qarqьnyr unyn çasap.
Çyrekty orqulçutur, sozur kydek,
Emgektin ecen tyrdyy kyysyn tartat.

Bul gydek Ala toonun çanь uny,
Çanь uny çanь tuuqan aјь, kuny.
Qoj tegi, qalp ajtasьñ sөzyñdy uqrajm,
Tañ atqan qalawaluu ketken tyny.

Gydektyñ sьrduu unyn alyr qolqo.
Ištegen worquidanьr temir çoldo,
Kecegi-birge çyrgәn qurwum waatyр
Qoj çajqan çondon tozur çondon, çonqo.

Мьпакәј Ала тооңо çань saјma,
Çanь yј, çanь kişi, çanь aјla,
Syrette uşulardьn çolunda әl,
Tәk sьrdь çaş qalawьm çoldon tәjwә!...

21 VIII 30-çы

Мағамбетов Ғабриел
Ғабриел "Мағамбетов"
Сөзін айтқан

BIZDIN QYRQYBZSTAN!

(Sotsialistik respublikemizdin 5 çaldyqana arnadam)

Cuu menen kyngö aralaş birge cыqqan,
Tenselgen erk tuusunun tyvynö ыqqan,
Şaňь var ulu dyynyn arasynda,
Birge ele bizdin Qyzyl Qyrqybzstan!...

Al kyndyn kyreş tynyn alyp çatqa,
Çaş çyrek miň tolqoluu kyysyn tartsa,
Kevebes kyc kencine malnasan,
Bir çaqtan azoo qyjaj alyp qacsa.

Antyynyn keň kesiri maanisi bul,
Bel vajlap majdanda ele emgekci uul.
Çulundu erk alam dep köryp şoola,
Teminip tregeden kyn menen qul.

Al bygyn qoş-qolonduu qyzyl kerben,
Qutulqan tynt toqojluu, qalyň cerden.
Sojuzdun işenictyy bir uulu,
Duşmanqa tiješelyy çoobun bergen.

Yşyntyp kyreş kycöp bizdin çaqta.
Aldyq tri adymdap turqan çaqta.
Ölkönyn çaş aqyňь rapьrt berem,
Qyjajьp uqulqandaj car tarapqa.

Çetelep tötö menen alyp varcuu.
Qulaq sal Lenindin partijasь.
Byşьqtap sen көrsөtkөн tuura çoldo,
Baratat önyр, ösyр çardy-çalcь.

Мына kejl...Bizde qubат kyc qavelten,
Çoo bolso salьşavьz dengeeldeken.
Magdanalt vaqьrajьva tak, tak taqьsьr,
Sojuzdun bir valvanь bizdi esker!

Cuu menen kyngö aralaş birge cыqqan,
Tenselgen erk tuusunun tyvynö ыqqan,
Şaňь var ulu dyynyn arasynda,
Birge ele bizdin Qyzyl Qyrqybzstan...

4-VIII 30-çьl.

QULPUNDU

Cetke qaçýr zar mundu,
Ala too wugyn qulpundu,
Qulpundu!
Igeri qaraj umtuldu.

Çeli çyrsø erkelep,
Kök şiberi tensefet.
Teñselett
Çygynyset entelep.

Şyldyr-şyldyr-şyldyrar,
Soqqon çelden syr surar.
Syr surar!
Açýr çatat miñ wulaq.

Mýnda sýqat armanýn,
Sotsialcýl carwanýn,
Carwanýn!
Öruşyn eeler alqanýn.

Авань толқын шыбардақ,
Қызы қойса ыр ырдайт.
Çel taşýjt!
Çel taşýjt көрке шыбардайт.

Брав, сырав өзүн бил,
Тырав, туғын турба тим,
Турба тим!
Күс көвөйтүр қошо кир.

Күрөş туғын ыр қылат,
Сесуысу терең сыр қылат.
Сыр қылат!
Тар пікірін қардуулар.

Көр күстүн бир мықтысы,
Тигине çyрөт çықысы.
Çықысы!
Sotsialcýl çықысы!

Мај тартыр сүттен сықылтыр,
Вуваја сөңем сымьндайт.
Сымьндайт!
Айт çyрөгүм сымьндь айт...

Ala too wugyn qulpundu,
Cetke qaçýr zar, mundu,
Çyrgyn işke!
Çyr, Kelgenwaj turduwau...

10-VIII 30-қал

POJUZDA

Termellr pojuz çurdy arş salır,
Sanaır zın qaraqaj çattı qalıp.
Erikken çolocular ucten—törtten,
Kirişti bir demeni talquuqa alıp.

Biri ajtat ötken künyn çyrgöndöryn,
Tamyçır seksiz dooran syrgöndöryn.
Biri ajtat qoltuquna alqan kezde,
Selkinin qalyqtanır kylgöndöryn.

Kee biri şilekejin ıcke çutur,
Qalr cındı qojqulattı uduqutur.
Kör oozdon cıqqan sözlör eesin tapvaj,
Vagondo vaş adaştı ulur, unşur.

Kee biri oqur çatat kitep, kezit,
Bilvejsin kimisinde qandaj kesip.
Barışın tegerete qarap tursan,
Tolqunduu albuut qıjal ketet vezip.

Men daqı oturamın çarımda Açar,
Açardın közy qojqul veti anar.
Emgektin uşuqa oqşoş suluusunan,
Şıntaqır qandaj aqmaq kemtik tavar,

Açar bir emgek qızı Ala tooluq,
Şıdındaş tamaşalaş köönüm ooluq.
Emgektin erkindiktin belgisi der,
Başında salınqan qızı çooluq.

Açardın maanı çajın surap tapsam,
Taşkenge kelgen eken bizdin çaqtan,
Bul kezde kucun çajır bilim kenin,
Kezi eken qadalanır qazır çatqan.

Toqtodu pojuzıvuz qızı vagzal,
Tiktedi Açar maqa qarap çal-çal,
Kucunı kucıy qoşur quvat berip,
Közünde otu ojnojı kyjyr val-bal.

Qıjalduu sasıq tuman ojdu çenip,
Qoştosu sözün ajttı qolun berip,
— Çol tartıq eki sotke bir vagönde,
Qadimki çoldoştoro volup şerik.

Emi men kenge varam bilim alam,
Soo volqun bir pikirdeş aqın avam,
Biz coquu kelgen çoldu ulu çolqo,
Oqşotup unutpastan eske salam.

Daqıda pojuz çuyur arş kerdı,
Urdurup betke şamal, voroon, çeldi.
Çooluqun qoluna alıp çelbiretip,
Qoştosu emgek qızı qala verdi...

28-IX-30-ç.İ
Frunze—Oş çolunda

АЙЫЛОҖА БАҖОҖАНДА

Bilimdin çoq zarьnan,
Oqumnan tьzur artьnan,
Cet ьaarqa Çanat ketkende—
Өnөrdyn çьbь anььan.
Qalqan ele qoštoşur,
Tentijtqo dep vozdoşur.
Birge ьjlaqan vulaqtar,
Şьldьrзşьr yn qoşur...

Çanatta ьjlar çaş tөгур,
Sanaa oju özгөур,
Boşoqondo çууну,
Kempir calьn көz көур,
Qajrat ajтьr artьnan,
Qalqan көly calььan..
Qoj, qoj deşken şьber çөр,
Çьbьnan çьrat anььan.

Çanat varьr qaçььr,
Izdegen bilim tavььr,
Mektebin ьutur qajььь,
Emgekci çurtun saçььr,
Tozur яьdь тааньş çer,
Balvan bilek vaatьr el.
Qusaçььn çajьь qиваньr,
Halqььan şьber maqmal çel.

Өzgөçө ajьl çanьrdan,
Qutulur eski çavьrdan.
Çanььn qoşur ьr ьrdajьt,
Qojcular tigi adьrdan.
Tereңden sezim çavьrlar,
Qиваньr çanat qьmьndar
Çьdavaj birge yn qoşoi,
Icinen ьrdar qьnьldar.

Etterinen çьqьr ter,
Qьş qujur çatqan emgekci el.
Bir oozdon varь saçьrat,
„Qol qavьş qьl“ dep „bert kel“.
„Maqul men da kiremin“,
Dep tyurp Çanat bilegin,
Ыlaj taşьjt dygdyndөр,
Bilgizip көpkө tlegin.

Orus solduq qulunum,
Sarь ooru volur qurudum.
EErcivect til alьr,
Zamandьn өңkөj vuzuqun!!
Dep enesi engirep,
Çalьnsa çүrөk elçirep.
Turmuştun sьrьn bile alvaj,
Qudajьna telmiret.

Ajьььn kee bir valdarь,
Molodoç volur alqanь,
Namazьь daqь qoşuştu,
Kee ьir kempir caldarь!!
Dese çьqьr көk tytyn,
Taçьr ele cese alvaj,
Zamandьn emine kim ysyn.

Sooluqturup enesin,
Uqur dalaj çemesin,
Tyşyntyp abdan qoşqondo,
Ilicin ajtqan keñesin,
Utur surap tãdanat,
Basa oşondoş dep qalat.
—Enelerdi yşyntyp,
Ereçitip Çanat „alqa“ lapl...

18/X 30 çak
Oz

PAQTACЬ QЪZЪNA

Paqtacь qъzь çыlmajьr,...
Сън ymvtyn kynysyn!
Aq çuamal betin nur çajьr,
Anьq turmuş gylsyn!

Emgeçine erkelep,
Qucaqtap syjyp entelep.
Tur batьraaq çuunur,
Paqtandь ter ertelep.

••

Paqta eelegen talaaqa,
Atqan tañ tyrdop nur sepken.
Qubuluş berip sanaaqa,
Nurun al qurьum emgekter...

Al talaaqa emgekçil,
Ornotqon orçun quruluş.
Sen da çardam bermeksin,
Çasoodo cuqul buruluş.

••

Tuş tuşuça көz saisan,
Qъzьqan işte traktor.
Qubagьr turup sujsaisan,
Emgek uulu ьrdajьt ьr.

Унунду çаса çытмыда,
Айда қирғум сепде ыда.
Дер вағыр анап тоғтоқун
„5 çылдығы 4 çылда“!

181X 30-çыл. 09

СӨНТӨК ДЕРТЕРДЕН

Көпты көрдүм мунду болуп çағыман,
Далай муşkыл іштер өтты вағыман.
Сүмырөйүр çетте қалқан кун болқан,
Кіжер кіжим, ісе турқан ағыман.

Ошондуқтан мепде толқан мilder бар,
Атқарууға кундөп, тундөп ағықам,
Арита қалба сotsialизим темпінен,
Толқу çүрөк, тыгенбөген қазынам!..

201V 31-çыл 1

Handwritten note:
Көпты көрдүм мунду болуп çағыман,
Далай муşkыл іштер өтты вағыман.
Сүмырөйүр çетте қалқан кун болқан,
Кіжер кіжим, ісе турқан ағыман.

BIZDİN QƏZDAR

Qurbumaj!... Qandaj şajır bizdın qəzdar.
Misal kolhoz qəz Byvujany al.
Kəzində elektirik şam ojnojt,
Çən ele vöjdu verip volosuñ dal.

Tegı vull... Ajvə, kyny alda neme,
Çylmajır nurun casır turqan çerge,
Keede men oqşotomun Byvujany,
Kənyldy qəzqylar soqqon çelgel...

Turmuşun miñ tetigin birden vurap,
Çyzında kyreş kycy valqır turat.
Kərgəndə şul öndəngən belgilerin,
Kyrdəöldy qoşulvasın qajdan quvat!...

Byvuyştyn bir maqsat: emgek-emgek,
Emgeksiz çyrə veruy aqan kermek.
Egerde syronynə alıp alsa,
Al emi, kəonyñ şeksiz voior seigek...

Byvujā kəp şumduqtun birin bilbejt,
Turmuştu tereñ tekşep, tegiz irgejt.
Çyrəgym ajtra andaj pikirindi,
Suluunun uuzdaj aq kəony kirdejt...

Çoqrı uşul dynyjədə qamçaq kənyl,
„Seni men çaqıramın syrəly ömyr!...“
Dep ecen Byvujaqqa qattar kəlip,
Eriktyy qubatında völdu kəmyr!

Qurbumaj, bizdın şajır qəzdar qandaj,
Çajlarım asyq mynöz çazyq mañdaj,
Syjləse çynaləştə vuudaj quurup,
Emgekke suuqarılqan tilli baldaj!...

Byvuyştı daqə ele misalqa alıp,
Kərəly qandaj mynöz, qandaj qalıp,
Bir kyny qoş ajdaqan Temirqulqa,
Oturdu suusun, azyq alıp varıp.

Temirqul çutur asır, toqoc-çedi,
„Emgektin çaş suluusu qandım“ dedi.
Daqdajır traktorqo mingən kezde,
Çarqıldap Byvuyş şanq-şunq kylyp verdi.

Emgektin er vozoju darılatıp,
Buzdu dən, traktoru tytyn casır:
„Qatygyn qara, soqon qaldı qaldı!...“
Dep Byvuyş şırdınoadı vooru qatır,

Boşoqon canac menen tastorqonun,
Буыя аыктәр алып, тартып çолун,
Келатыр аждоо војлор көзы салды,
Тердиктеј ала волуп қалқан солун.

Кус қошур дақы күйр шыдындады,
Çоорқо Темірқулу көз ымдады,
„Тигини çоруқун!“... деп çана бууыш,
Сым менен çаза-буза утур утур қалды.

Сым менен бирге оозунан кылкы ырадыр,
Темірдин çырегине тийди шыңаырт...
Вағында Буыядај биздин қаздар
Кылкыден еркин талға волвос çымçыртл.

31-çыл, април.

PAROVÖZQO

Бқсамдақып çыр паровоз алдыға,
Таанылап орто, çарды, çалсыға,
Bizge қуат көкте учур зырылар,
Оволоқон волот қанат қарсыға!

Tytyn bur-bur бирдemesi тақа-тақ,
Çыгуп кетти дөңгөлөгү шақа-шақ!
Çақшы ошонқо ақыпсымал құрбулар,
Үнды қошур созолонтар ырдасақ...

Sen parovoz çyre vergin dykө-dyk
Dөңгөлөгүң төр аялап дурө дур,
Artьp kelip torroq-tanaa, əgyzge,
Uzatarьыз qarap turқun dalaj çyk!

Çырей Темір!... Bolcu emi қantesin,
Анан дақы өзүң „сылан“ artelsin!
Çөнөтөлі çаңқы буудай, çындөрды,
Çыгуп појуз паровоздор теңсelsin.

Sen Toqmoqtu wasır ötcy parovoz,
Unaasızdıq topoloñu bolsun toz!
Burquratır tyfynyndy asmanqa,
Ajda ыqamda, ajda adımda, arығ soz!...

Körcy Keke, kelci minip alaly,
EElendirip erki kyctyy sanaany,
Atqan oqtoj, ucqan qıstaj zырыldar,
bыq kөлge azır kirip varaly.

* *

Oqtoj çırep sьдыгым çel avasьn,
Çaғuranyñ toqoju көр talaasьn.
Tegiz çortır sen parovoz keles ң,
Çaғыrtсы emi Ala toonun arasьn.

Bolcu degi, çaғыrtсы vat arasьn...
Сьмьндатсы өзөн, qolot salaasьn,
Qacan emi biriktirip qoşosun,
Ketmentөwө, Balыqсыныñ arasьn.

* *

Batıraq qoş kacagaryñ volojuñ,
brdy da ыrdар çaңь ovondu sozojuñ.
Emgek qызы Çamyjlalar quvansьn,
Kөryp aлыр erki keney- vozojuñ!...

Bolcu degi, qoşcu degi qoşcu vat!
Erdönymdөн - valqыр ketti kyc-quvat.
Emgekci el, arтыqса uşul Temirqul.
Qacan kelet, qara vuqa dep turat...

26|IV-31 pl

ATKEZCILER

Qығ mezgili, Ala toonu qar wasqan'
Uşundaj kez!...Сьqqan çandar adaşqan.
Toodan aqqan suular toñur, toqtolup,
Çerge qarlar aq qымqartaj çaraşqan...

Tyn тыр тың, too arasь qыжа çon,
Kijiz ötyk, varь tegiz kijgen ton.
Bir top adam cubatuuda varatat.
Tañ kim bilsin, qajda bular tartты çol!...

AJ ALATOO!... bular qajda varьşat?
TYN ICINDE uuru çolqo salьşat!...
ЫZOJAAR wasqan suuq tyndө emine var,
QANA qandaj vajda izder tabьşat!...

Birden qırçın bektöryncök varьnda,
Uruşuuda qылqan elai çamyqlal...
Arasьnan bir beş altoo мытыqcan,
Kee birөөnyñ qançarь var çanьnda!...

Buloo wasыр, attarynan ter ketken,
(Uvaqь ele duşmanьna kezdeşken.)
Toqto, toqto degen sezdөр arтыnan,
Qoşo uqıldı мытыq yny tars etken.

Biröelery şap, şap tyşə qalyşty,
Ojloştu oqşoşt, „qylabyz“ dep salyşty.
Myltyq yny sýqqan çardan toqtovoj,
Şaraq şaraq zamok berdi talyşty...

Bir, eki, yçə attan top top qulady.
Tik saýlyp qarqqa warty sulady...
Çer qymqawý beti wozdor ujalwaj,
Daqý qan dep eki, yç ired surady!...

Boz taercan şarke kijgen çyldyzzuu,
Çyrektery ar yrlinin qyzy tuu!...
Eki, yç asker qajta ajdar çenəşty,
Deşir qojur tap aldynda qylmyştuu!!!

12/1-81-qa

PART BELET № 224332

(A. Bezymenskij ten)

Çumuşcu qol qajqylanat tənşelet,
Çoqotqondoç çer sýpalar temselep.
Ajt partiya! Ajtsý uqajyn; eminen çoq?
Uwajluu yn çoop werdí:
— Part belet!...

Kip kicine... biroq qatuu yşkyryp,
Çyrek kyjot qaralançan qan çyryp...
Kece qana qoldo qarmar tursamda—
Ölym tyrtty part beletti tyşyryp.

— Proletarlar! tyrtkylöcy eşikti!
Çe uşul iş, wul ölymgö kesippi.
Kicinekeç çalqyz belet çoqolup—
Denebizdi közör saldy teşikti!...

Sezdim...uqtum...bildim mına şorundu
Biroq öркиn kyc qaptady qclumdu.
— Uq partiya uqcu, uqcu, wetyraq,
Çumuşcular quttuqtəşat çolundu.

Mejli çyrek çaşyn töksyn aılaqan,
Çardam berem tolqunduu kyc quraqan...
Tolqunduu kyc proletarlar atьnan,
Qatarьndь tolturmaqьь uraqan.

Men varamьn keçeşterdin çaqьnan,
Uvada uq proletar tavьnan
— Bir aj ötvөj çyz, mindegen part velet,
Almaşьrat Пистikin çanьdan!...

1311-31-ç

TOODAQIЬ SЬR

(Bul ьr, özbek aqьnь Qajьm menen birge çanьlqь)

Taң aldьnda tattuu soqqon too çell,
Çaş qьjalдь termetişet mendegi,
Too qьzdarь gyldөр terip ojnoşur,
Kylyp qana sьrqa qanat çeldegi!...

Toodon tyşken tunuq suunuu kyylery
Bolqondordu çomoq qьlьr aqьşat,
Tyңşar anь erkin toonun qьzdarь,
Ojlor-ojlor tereң sьrn tavьşat.

Erkin toonun erkin erke qьzdarь,
Keigileci көnyldy viz asalyq,
Өzgөryştyn өcrөj turqan sьrqaqьn,
Kyn sьrqaşьtn tooloruna asalyq...

2|VII-31-çьl. Qaraqol

TOLQUN SƏRLƏRİ

(cəntək dəpərləmə)

Aq kəvyktər vurulur,
Kəl beti ceksiz qubulur.
Çajraj verip qum şirəp,
Tolqusa çarğa urunur,
Kək qamıştar tenselet,
Kənyldy eelep teskeret,
Tolqundun mındaı sirləgən,
Toluqtar kimder tekşeret...

Qoşulur mındaı yndərgə,
Çyrəkty ezgen kyndərdə.
Tuş-tuşta ulur qarışqar,
Mazeni alqan tyndərdə,
Çarğa urunur vuu səqqan,
Çamırqanır vuu luqqan,
Öntoqon tolqun dovuşun,
Orunduı dep kim uqqan.

Anda tamqa urduqtan,
Boşovoı vaş çulduqtan,
Çandard kəyür ırqalqan,

Çadaqan çajsız turmuştan,
Bpuluqur mundan muq tögür,
Çasır çarğa aq kəvyk!
Soluqur anan bşəq kəl,
Meltrep qalcu köjkəlyr...

Anda-anda sandalır,
Çaloorur əsyur qarçalır,
Kənylyu sorur sylyktoj,
Kəkürək dartı çandı alır,
Çyrgən çandar kəp ele,
Əmyrdyn çolu cəl ele,
Toluq kərgən bulardı,
Toquqan bşəq kəl ele...

Qyłaasında qoj vaqır,
Qoj menen kyuyrt oj vaqır,
Tajaqına əvəktər,
Tamtajır turqan voj salır,
Çastard kəyür talıqqan,
Çaş ooru volur qamırqan,
Ecen çıl vojloj bşəq kəl...
Tañ murun kyuyr zarıqqan...

Çyrtqıctar volur elge zor,
Dalajlar anda volqon qor,
Çardınlın minip coluqun,
Salıucu vulyk çasooldor,
Birdeme dese savaqan,
(Çondoru qan talaqan)
Seskenctyy ele bşəq kəl,
Çyrəkty ezgen çaradan..

Dəvlety menen tuzaqtar,
Qart ajuu qəşür qucaqtar,
Azaptuu muzdaq təşəktə,
Armanda volur vışaqtar,
bılaqan çaş qarındaş,

Turmuştun anda booru taş,
bşbq keldyn al kezde,
Qantkende booru aсьvas...

Çer beti tuman voz volup,
Сьdavaј elim qozqolup,
Turpandь көzdөј qacqanda,
Topoloңu toz volup
Kөwөјgөн yндөr ontoqon,
Çaş valdar ыjlar vozdoqon...
Oşondo anan bşbq көl
Өlymdyn kyysyn qozqoqon.

Muң qajqьнь termetip,
Сьldardь quur çel çetip,
Qan төgyp çetip сьqqanda,
Duşmandar menn kezdeşip,
Çerdi qartar çalyңqa,
Nurdanqan erik taңыnda,
Tolqudu welem bşbq көl
Kөртөн kytкөн şaңыnda...

Kөrynө сыqа qандьгьр,
Kөңyldyn şamьn çандьгьр,
Qьlaasь tegiz özgөrdy,
Caqьlyp көzge alьыгьр,
bşbq көl ыjсьz volup toq,
Murunqu muңdun biri çoq,
(Kөpty көrgөн bul көldө,
Qulac urup ojnosoq).

18|VII-31-çьl
Paroqotto

AŞUUDA

(16-çaldan bir estelik)

Tur tujuq ala canqьl volup asman,
Buq qьlyp kyndyn betin bulut başqan,
Aşuunun бороşoluu бороонunda,
Baratat dyrdygyp el çan talaşqan!

Sekirtmelyy çeri var,
Aşuunun ötө çolu tar,
Kee çerde taqьr uqu çoq,
Kөrynөј qalqan waşьr qar,
Kee bir çerde murunqu;
Kөctөrdөн tyşkөн wujumdar.

..*

Çөөлөşyp өtyр çatqan көctөр cubar,
Kee çerde çygy menen unaa qular,
Qьjьndьq сьнь menen başqa tyşşө,
Kim, kimdin turmaq ele alьn surar.

Çardamqa çандь caqьгьр,
"Qoquj!..." dep biri waqьгьр,
Qular warьр өlgөndy,

Otroq qar çatib çaşyryp...
Aşuudaqь көргөндөр,
Kөnyide qalqan wasylyp!...

* *

Aşygar kelbet keçip qyzy öndөн,
Birөөлөр ar qaj çerde toңup өlgөн.
Altyn oј... birde birөө volbodu ee...
Bularqa bogu aşyr көnyl belgөн...

Oјunda qajqь kiri çoq,
Keesinde syjler tili çoq,
Çooruqu tattuu çaitkic,
Çyryscy oјnop көony toq,
Bөөөktөр daqь өldy ee...
Al kyndy azyr oјlosoq!...

Aşuuda çan çydaqьs azar tartqan,
Өtyşyr esen qyjn qьşq şarttan,
Ezilip erk şoolasьn көrgөн elim
Qatarда мына vygyn vara çatqan!

Aşuudan ьzqaar voroondон,
Qujuqup keesi çoqolqон,
Boroşo voroon çyьnda,
Tарьыз biz өsyр torolqон!...

7/XII-31 q

AQ ALTYN ÖLKÖSM

1

Oјlosom,
Ölkөvyzdyn taalajь ken,
Betinde
Byqьr çyrgөн,—emgekci ei,
Bul elim,
Erikbesin şajьr çyrsyn,
Emgektin,
Kөnyl acar kyysyn certem,
Kyysyn certem,
Kyylөjmyn,
Uqam desen.
Уп qоşomun,
brdajmьn,
Tyjyn cecem...

2

Al uqqu,
Tьñşar turqun qulaq salqьn,
Kyreşte,
brdaj turqan kyyny caldьm,
Aq altyn,

Өлкөнүн тыңоочусу,
Сен үсүн.
Толқундатыр ун сьқардым...
Ун сьқардым,
Sozultur,
Уқур алқып,
Уқур алқып,
Уқсуиқа,
Ајта вағдып!...

3

Ақ алтын
Өлкөсында kim турбақан,
Kim ақан,
„Menki“ деп тамқа урбақан.
Алајды,
Аңсыјанды tegiz тықсыр,
EElegen,
Альтбек қан, көзүн қумқан,
Көз қумқанда,
Көгунур,
Белін бууқан,
Қурман қан,
Ордун васыр,
Қандық қирқан.

4

Өлкөдө,
Қандық қирур еелер қатты,
Ојлонур,
Қаратсам деп сар тарарты,
Теринен,
Рақта өндыргөң емгекеге,
UUlanқан,
Тырмақтары далай ватты...
Dalaj ватты,

Ыјlalattь,
Qan қаққатты,
Qan сөtkyртur,
Сүрөккө,
Saldь тақты!...

5

Қурман қан,
Бірін қатар, бірін савар,
Өлкөдө,
Қылыр сурды далай санат
Қайра ајтса,
Bolot қаңсар қарғыдаса,
Kycсыздер,
Қандај қайрат қыла алат,
Қыла алајт,
Qulduq urat,
Қаш ақат,
Қашы ақат,
Бір-біріне,
Muңun сақат.

6

Өлкөдө
Өнур қатқан арпақ алтын,
Dalajды.
Қызықтырды асыр алқып.
Rasјdin,
Qan cutқан қарықары,
Қумшадь,
Ақ алтынға санаа дартын,
Sanaa dартын,
Қумшадь,
Aluuқа алтын.
Qan төгүсүр.
Baş kespeј,
Qajdan алып!...

Bajları,
 Badşahanıqandê tatqan
 Tuş-tuşqa,
 Bajlıq izder közyn artqan,
 Ölkönyn,
 Aq altınyn alıu ısyn,
 Çımşadı,
 Saldattarın samsır çatqan,
 Samsır çatqan,
 Samsıqan,
 Sandar çatqan,
 Baş alınpır,
 Çazyqşız,
 Qandar aqqan!...

8

Alajda,
 Qurqan qandıq coñ topolon,
 Bolqondoj,
 Anşejandê vastı tozon,
 Aq altın,
 Dajar qıldı tarttırqanda,
 Qurmançan,,
 Bir mertindi kelgen çoodon,
 Kelgen çoodon,
 Mertindi,
 Kıcy tolıqon!...
 Eelep çyrgen,
 Ölkösy,
 Ketti qoldon!

9

Tuudurup,
 Kıcy menen vardıq şartın,
 Qolqo alıp,

Aq altındê vasır dartın,
 Çyrgyzyr,
 Qan ıkkıter çata verdi,
 Bılyqıqan,
 Otorculuq sajasatın,
 Sajasatın,
 Çyrgyzydy,
 Asır alqan,
 Qalq qejnaldı,
 Turmuşqa,
 Qarap salqın!...

10

Otorcul,
 Bitin sıqır, qanyn çalar,
 Aq altın,
 Ölkösyndö urup sawaq,
 Çalmandap,
 Qojdu qırqan qarışqırdaş,
 Sumsandap,
 Çaraluu elge kirdi aralap,
 Kirdi aralap
 Qamadı,
 Urup—savır,
 Mundu el,
 -Burquradı,
 Közyn qarap!...

11

Baj—manap,
 Birge qurup temir tordu,
 Ellımdin,
 Qanyn alar qoşo sordu,
 Titinip,
 Qylqandarın ajta bersem,
 Cıdaqıs,

Dalaj myşkyl işter boldu!
Boldu işter,
Bolo berdi,
Oñdu-soldu,
Çaş tekty,
Çaldırady,
Өңкөј şorduu!

12

Bir çaqtan,
Zaarın tokse ministirler,
Qamadı,
Qaarın alıp voluş—vijler,
Belgilyu,
Çөө tumandaj çыçыр çyryp,
Тымъзын,
Moldokemder daqı ijler!
Daqı ijler,
Ijlej berdi,
Ijiegender,
Uulandy,
Uquştu,
Mindegender! ..

13

Miteler,
On, onbeşten quldu çumşar,
Çyryştı,
Daqı sansız, mylkkө suusar,
Quldardın,
Kucynө өngөн aq altınqa
Alqan mal,
Өryşynde çattı çuuşar,
Çuuşar çattı,
Minilbej,
Tegiz tumsaq,
Qul qajtardy,

Вааръын,
Quurap,
Quurap!...

14

Andaqı,
Tetiri turmuş kerimselin,
Toqtotvoj,
Kelet menin ajta bergim,
Biroqta,
Qan çyttanıp көñyl ajnıp,
Buuluqur,
Dem qıstıqat çaman çerim,
Çaman çerim,
Al kynde,
Qaldı kegim!..
Oşonu,
Uqsun bilsin,
Emgekci elim!..

15

Aloolop,
Kyn vatıştan qızı çalyн,
Aşyrdı,
Çar tararqa ысыq tavын,
Сыјылар,
Oşol çalyн ilewinde,
Ojloştı,
Çaıсыз çandar өlym qamын,
Ojloştı,
Өlym qamын,
Bardyq çaqын,
Sarp qaldı,
Өcyryygө,
Qaşyq qanын.

Al çalyň—
 Kөntөryştyn кыстыу илеви,
 Al çalyň—
 Şorduulardыň Oj—tilegi,
 Al çalyň—
 Qasaptardы ertöp keter,
 Al çalyň—
 Ezilyynyn totor cegi,
 Toqtor cegi,
 Toqtodu,
 Bytty emi,
 Alındы,
 Emgekci eldin,
 Qalqan kegi!...

17

Aq altыň,
 Өлкөsynyn uşu bygyn,
 Kөresyn,
 Kөz qıvanыр turqan kынын,
 Uqrajsыň,
 Murunqudaj zaraң ucır,
 Elinin,
 Qыңqыстаqan munduu ынын,
 Munduu ынын,
 Almaşтырqan,
 Başqa tyryn,
 Kөresyn,
 Artыşasың,
 Çyktөр çygyn!...

18

Qui—qutan,
 Birigişip kolhoz bolqon,
 Arыqan,

Өлкөңөгү qalyň şordon,
 Emgekте,
 Bolor turmuş sығып cecir,
 Өлкөгө,
 Sajma saraj aýы qonqon.
 Aýы qonqon,
 Armija,
 Сыqqan ordon,
 Çаңы turmuş.
 Ustasы,
 Kыcy tolqon!...

19

El erkin,
 Emgek erkin,
 Өлкөm erkin,
 Өлкөmdyn,
 Aq altынь өсө versin
 Aralar,
 Aq altынды, arqa etekter,
 Şyldыңсы,
 Kolhozdoqu çenem tersin,
 Çenem tersin,
 Terişip,
 Tere versin,
 Terişip,
 Daqы çаңы,
 Kыctөр kelsin!...

10|IX 31-çы.

Bazar-qorqon Nooken aýы.

TERIM KYYSY

1.

Bul talaaqa,
 Taza çegit tögylgön...
 Taza änsyn dep
 Dalaj cara körylgön.
 Mee çajnatyp,
 Ter aqyzqan ap-tapta
 Ketmen menen,
 Aq altındar kömylgön.
 Emi altındar,
 Ösyp çeken kynyndö,
 Al emgekter!
 Qajdan ketsin köqyldön!
 Bilegindi,
 Şmalanyp çajdarım,
 Terci çene,
 Tajmanbaqan ölymdön!
 Qojcu,
 Qojcu,
 Könyl qoştıq qylbasañ.
 Tersen
 Tersen
 Terim kyysyn, ırdasañ!...

2.

Bul paqta ucyn,
 Emnelerdi qylvadyp...
 Çajdy-çajlaj,
 Ketmen alyp tynvadyp,
 Qarañqılda,
 Közge sajsa köryngys,
 „Tyndy-tyñ“ dep,
 Qacan bizder ıladıq!
 „Köz qarandy
 Bolbo“ degen uraandy,
 İş çyzyndö,
 Emgek menen çynadıq.
 Dildirektin,
 Kyysy menen öicöndy,
 Uşu bygyn,
 Biz baratqan bçqamdyq,
 bçqam
 bçqam,
 bçqamdyqta bereke!
 bldam,
 bldam
 bldamdatsan, çeneke!
 Tersen,
 Tersen,
 Erkindyyge teñeşe!...

3.

Emgek qylp,
 Aq altındy öndyrsek,
 Bardyq kucty,
 Bir uşuqa köndyrsek,
 Bar ele dep,
 Paqta ajdaqan dıjqandar,
 Çumuşunun,
 Erkindyy ojun beldyrsek,

Emi anan,
Terip alar kynyndə,
Qandaj qıbyq
Qambravaj tim çyrşək!
Qojqun,
Qojqun,
Senda avake terip klr,
Beş but,
Beş but,
Tigi çenem teriptir,
Teñe!
Teñe!
Bardıqındın kucun vır!

4.

Bul cəkeden,
Ecen ıret ter ketti,
Teri çuup,
Kökürəktən cer ketti,
Közy qıbyr,
Qandaj neme taştasın,
Oşol qılqan,
Berekelyy emgekti,
Daqı,
Daqı,
Mıqtar könyl bergile!
Qana,
Qana,
Erkindyylər tergile,
Tegiz,
Tegiz,
Qana tegiz tergile,

5

„Kolhozcular!
Paqta qamdap beret“ dep,
Ecen qıbyl,

Eşolondor kelet dep,
Oşondıqtan,
Kısty çıbyr ıırigip,
Baarı tegiz,
Bıqsam, ıqsam teret dep,
Fabrikte,
Kör oşlonup çumuşcu,
Bul paqtanı,
Turqan kezi kerek dep!
Oşlor,
Oşlor,
Oşlor körgyn şart qana!
Barın,
Barın,
Çavıqıya paqtıq!
Maqtar,
Maqtar,
Maqtar tursun aq talaa!

6

Özyvyzdyn,
İjir turqan ölkönyn,
Körgylecy,
Paqtasının öskönyn!...
Çındaqıya,
Çıqaraly valıandar,
Anın anıq,
Kımyş küvək kerkömyn,
Tara-taqır,
Qısqartaly tomsortup,
Qoşmo şattın,
Bizge qılqan ölcömyn!
Daqı,
Daqı,

Mьqтар kьnyl bergile!...
Tegiz,
Tegiz,
Qana tegiz kelgile!
Qana,
Qana,
Erkindyylar tergile!..

15|X1-35c.

QUTTUU BOLSUN

(K . . . ge)

Quttuu bolsun.
Segizinci martьnьz,
Orundalsьn,
Ojlor urygьn urykьnьz,
Uzynyzydy.
Emgek nury urykьnьz.
Mьna emese,
Men volojun urykьnьz!
Erkin,
Erkin,
Erik tuusun urykьnьz,
Ansьz,
Ansьz,
Istegi urykьnьz...
Batqan kyndyn,
Urykьnьz urykьnьz.
Urykьnьz,
Mьna,
Mьna,
Kec kiret!..

8|III-32-urykьnьz.

ENEM

I

Kytkøndyrsyn,
Keldim **ene** amanab...
Qucaqtasъ,
Sujcy betten balandъ.
Beş çyl voju,
Tentip kettim dajъnsyz,
Saqъndьndо,
Bir көгө alvaj qaraңdъ...
Saqъnqanda,
Tentip ketken **balandъ**
Çyzgө çorup,
Çygyrttyңdо sanaңdъ...
Qattoocudan,
„Qat çazъn!...“ dep ajttьгьp-
Kijincerek,
Ala berdiң mazamdъ...

* * *

Tentök ele,
Emine boldu dejiңbi...
Kynde ojlor,
Asan qajqъ çediңbi...
Kimder tildep,

Kimder şaqъn sьndьгьp,
Munajtъ dep,
Kejittiңbi zeninđi...

* * *

Şalaqъ ele,
Qandaj alda çyret dep,
Kejidiңbi,
Usty-ystynө qajqъ çep...
„Bajaqъ **uulun**,
Dajъnъ tapvaj ketiptir...“
Degen eңduy,
Uqtuң beken uşaq ker...

* * *

Oroj ele,
Aldъ qatqan balam dep,
Emi qajdan
Qandaj qabar alam dep...
Urup, soqup,
Ajavastan bireөлөр,
Qьjnadъ dep,
Ojloduңbu „çaram“ dep...

* * *

Zөөkyr ele,
Emine bolup ketti dep,
Oqujmun dep,
Qandaj çapa cektі dep...
Qabaqtarda*)
Araq icip mas bolup,
Çyrowy dep,
Ojloduңbu topki çep...

*) Qabaq dep qaranqъ nuretardaqъ, yjdyn aldinqъ qatarsьndaqъ le-
kilik ice turqan çajdъ ajtat.

* *
Alsuut ele,
Ala kənyl kirderin,
Biləstikten,
İstej berip bilgenin...
Birələrdən
Uqur çyrət dedinbi,
UUqturcu,
UUdan acuu tilderin...

* *
Əpər ele,
Bolvos işti talaşır,
Buuraqandap,
EE, çaa berbej çadətər...
Ojlooduñbu,
Kəryngəndən tərki çər,
Çyrəvy dər,
Oozu murdun qanətər...

* *
Ojcul ele,
Ojloj berip qıvağır...
Сзвьгъ uuz,
Muñ qajqıqıqı batqandaj
Çyrəvy dər,
Ojlooduñbu qımsağır...

* *
Ajanastan,
Meni kəptəp savaqan...
OOzu murdum
Qızyı, çajan qanaqan...
Meni kəryp,

Cocur tyştən ojqonur,
„Emine boldu...“
Dedin bəken „sadaqan!...“

* *
Quru qıjal,
Bolvos işter ortonu!
Çoq **ənək**el
Mındaj işter bolvodu...
Oroj, **əçər**,
Zəkırcılyk mynəzyn,
Tentip ketken,
Balıq özy oqdodu...

* *
Aj uşul sen...
Kejij bergən **ənəmsin**
Beker ojlor,
Beker qajqıqı çegənsin
Men keterde,
Betten **əpər** qucaqtap,
„Qajqıqıqıñ,
Qajrattu çyr!“ degənsin...

* *
Enəke vaj,
Qajratımdan çazvadım...
Men murunqu,
Men emesmin vaşqamın...
Tentek çana,
Taarıncaqtıq mynəzdər,
„Çaman eken,
İşen ene taştadım!...“

* *
Bireeda çoq,
Өзүң билген саяхатчың...
Бажааь мен,
Бугун вөлөк, чаңырдым...
Berci **eneke**,
Murunqudaj emejin...
Berci eneke,
Emcegimdi saqyндым...

* *
Ха...ха...ха...
Cυkө салқан тулурум...
Ташта **enekel**
Keregi çoq munuңun...
Şajyr çaştar,
Arasыnda соңојур,
Cυkө ојновојт,
Çigit болқон қилуңуң...

* *
Cυkөny men,
Keterde ele төkkөmyn...
Ташта eneke!
Cυkө ојноодон өткөmyn...
Устывүздөн,
Zuular өткөн 5 çыда
Şajyr çaştar,
Arasыnda өskөmyn...

* *
Mындан kettim,
Ketken војдон ketkemин...
Андан бері,

Beş çыl boldu cетtemin...
Çoldoştordun,
Kuusy menen unutup,
Çyryrtymyn,
Mына вьылы estedim...

* *
Uşul uлуң,
5 çыl воју tentigen...
Qoşo çurdy,
Qajra tartvaj erkinen...
Maqsatына,
Çetti eneke көrdүңөү,
Bir ојловој,
Elden vezip ercigen...

* *
5 çыl murun,
Cυkө ојноқон валаңды!...
5 çыl murun,
Cυkө ојноқон валаңды
Tarvijalar,
Şaardaаь ustalar
Kөrdүңө өne,
Balaң qaјta çaraldы...

* *
Ec kim menin,
Sындьвадь şaqьmды!...
Ec kim menin!
Sындьвадь şaqьmды!...
Ec kim menin,
Urup соқур ыјлатьр.
Ec kim menin,
Kejitvedi çanьmды!...

* *
Qajta meni,
Kişi 7eñdyy ojlotup...
Kezikkeni,
Könyl acyp ojnoşup...
Tarnijalap,
Mektebinde oquttu,
Kişi qalyr.
Sazimimdi ojojotup!...

* *
Qojqun ene
Qabaqtarda bolvodum...
Qojqun ene!
Qabaqtarda bolvodum...
Şajyr çaştar,
Aldy uulundu syrængö,
Qajra qurdum,
Mynözymdy oñdodum...

* *
Oj çendü dep,
Qajdan ene estedin...
Tuşyn ene,
Sur-sur ojdon ketkemin...
Ojloj, ojloj
Ojloj kelip şaarqa,
Ojdon tyjynyn.
Çetty menen ceckemin...

* *
Qyjnalqansyn,
Cocup tyştön ojqonup...
Qyjnalqansyn,

Cocup tyştön ojqonup!...
Mındaj iştin
Syrın bildim şaardan—
Al tim ele,
Çyrgöndyketn ojlonup...

* *
Meni ec kim,
Savaবাদь terkiler...
Meni ec kim,
Savaবাদь terkiler...
Çulunবাদь.
Ec kimisi ec qacan,
Bьсаq menen,
Öltyröm dep keskilep!

* *
Oqur ene,
Mektebimdi bytyrdym!,
Oqur ene,
Mektebimdi bytyrdym!...
Şaardaqь,
Өmyrymdө 5 çyldьq,
Köz acььp,
Kөр nersege tyşyndym...
Şajyr çaştar,
Tamaşasыз çyrbөгөн
Şajyr çaştar
Tamaşasыз çyrbөгөн!...
Savaqta da,
Işte daqь syrөşyp,
Kөresyңay,
Uulud ene gyldogen!...

* *
Keresyňbu!
Uulun „KIM“ di taqýňoňan...
Keresyňbu,
Uulun „KIM“ di taqýňoňan...
Ajacu eňeň,
Çaňýň aýer eneke,
Men qoj aýdar,
Tuşken kezde adýrdan.

* *
Мъна вугун,
Ай күндөрдөн агыдым.
Komsomolmyn,
Мъна „KIM“ di taqýндым...
Berci eneke,
Emcegiňdi emejin
Berci eneke
Aq mamandyň saqýндым...

* *
Muqalimmin.
Texnikemdy oqutam...
Muqalimmin,
Men çastardy oqutam...
Qarysanda,
Bizge eneke kerekisin...
Sawatýdyň,
Aýer ketem oqusaň.

* *
Erkindyymyn,
Bardyqýn da wytömyň,
Nagruske...
Byjyroge da mysömyň...

Kult massovoj
Sektir volup eneke,
Çolqo qojur
Qulup işin tyzodym..

* *
Keldim ene,
Eldi çerdi saqýňыр...
Keldim ene,
Eldi çerdi saqýňыр...
Emineler var,
Ei icinde aýtър var,
Tushoňan çerim
Ketiptirogo çañýňыр...

II

Bul aýdyň,
Çañýrdanь çalqanby...
Emine eneke
Senin ojuň sandaidь...
Unuttuňbu,
Aýý icin qartaqan,
Ötkendögy
Uşkyryk mun armandь...

* *
Emine eneke,
Mъnca nege kejidin!...
Emine enekel
Mъnca nege kejidin...
Allgice,
Qala elekpi çaryqtyň,
Çöny çoqqo,
Kejij bercy pejilin...

* *
Emine eneke,
Eminelerdi samajsın...
Emine ene,
Eminelerdi samajsın!...

**"Elge çurtqa,
Bylyk saloan valdardın
Sen da biri..."**
Degen öndü qarajsın...
Eskicilik,
Alqan seni ықына!...
Eskicilik,
Alqan seni ықына!...
Uşu künge,
Tuşynwajsın çarықтық,
**Tuşynwajsın,
Bizdin kyreş сығына!...**

* *
Al qajsъ el,
Çoo sarqandaj bylyngөн...
Al qajsъ el,
Çoo sarqandaj bylyngөн!...
Ajтсъ **ene**
Çаның асыт kimderge,
Al kim eken,
Elden quulup syrylgөн!...

* *
E, eneke,
Alçыр qalqan velemsin...
Tilindi alçыр,
Saçan kimder teñelsin...
Al syrylgөн

Ajwandarçы bir kezde,
**.Qanoqa tojoqon
Qarыsqarlar" degensin...**

* *
Mun qajçынь,
Kese waştan kecirgen...
Bygyn **ene**,
Сьқарысың esindea...
Çynyn sawar,
Cijin сыртар" ar kimdin
Sen eleçqo
Bir kezekte **ezilgen...**

* *
"Çaqşы" bolqon.
Orunbajlar ajdalyр,
bras bolqon,
Orunbajlar ajdalyр!...
Suusun qujur,
Otun çaqşыр zalımdin,
Dalaj şorduu çyрwedyуы sajnaлыр...

* *
Qana **eneke!**
Buqan emne kejidin...
Qana **eneke!**
Buqan emne kejidin...
Çöny çoqqo,
Çаның асыр bergen aj...
Alda uşu,
Seni çumşaq pejilid...

Bir oquja,
Esinde ene var beken...

Qarlıqta,
Unut qylyp ketmesen...

Azyr daqy,
Qanym çaman vuzulat,
Al qorduqtu,
Konylge alyp estesem...

* *

Orunvajda
Malaj volup çyrgen kez...

Men valamyn,
Tolo elek aqyl es...

Atam vajquş,
Tyn çylyqyyn qajtarat
(Avdan çaşmyn,
Bolo alvajmyn çapyna eş...)

* *

Qylyr emdi,
Çavaqylyyn esirgen...

Qylyr emdi,
Çavaqylyyn esirgen...

Avajlavaj,
Qurqan atam bir tyny.

Çaңyvasam,
Qarğylyqta çodirgen!...

Bul iş usyn,
Ajavastan savaqan...

Al kimderdin,
Al çajyna qaraqan...

Azyr daqy,

Atam көзге elestejt,
Kazy şaşır,
Çavaqyly ajylyp qanaqan...

* *

Orunvajdyn,
Qamçylym kim çebedi,
Aly kimder,
„Өkөm çaqşy“ debedi...
Bizge oqşoqon,
Bajquştaray al ajvan...
Qacan ene,
Çaңqta qoşup eledi...

* *

Qulaqtarqta,
Tarpşymalar berdi dep,
Emine ene
Kejjişin sen qajly çep...
Kece kynky
Ezgennerdi ajajlyk —
Ajtyç eneke
Ajtyç eneke qandaj kepi...

* *

Bular mөnen,
Daqy alyşa çataralyz...
Bar majdanda,
Daqy kyreş acaralyz...
Bul өndөngөн,
Artta qalqan ojuңdu —
Toqto eneke,
Qajta bizder çasaralyz...

* *

Esindevi,
Kece kynky çoqculuq!...

Esіндегі, Кеңе кынкы қоқсuluқ...

E, Eneke,

Қошқо вајлаp, semirtken—

At бар еле,

Bizde тұрған қош қуруп...

* *

Көр несара,

Biz da biri sandaldық...

Мүдөөвүз көр...

Өмыр воју қарғалдық...

Рајымсыз,

Al қоқсuluқ алпарды,

Күсты саттық,

Көрынгөнге қалдандық...

* *

Дақы ене,

Дақы сенin емнең бар...

Дақы енеке,

Дақы сенin еmineң бар!

A, voluptur,

Kiripsinер kolhozоо—

Қоқсuluқты,

Tыву мәнен қөңip сал...

* *

Tigine enel

Tamaqtanыp қатышат...

Tigine ene,

Tamaqtanыp қатышат...

Kolhozдооу,

Şajыр қастар мына көј...

Мына emi,

Işin kezdeј basышат...

* *

Kөрдүңву ене,

Бувујаны қарасаң!...

Kөрдүңву ене,

Бувујаны қарасаң!...

Al вувуја,

Komsomol қыз, şajыр қыз,

Alтың вақы

Byкеş senin tamşan!...

* *

Bul қастандан,

Dalaj ајыр тавасың...

Умытсыздөј,

Keede үşkyryp alasың!

„Abijirsiz,

Өsty қастар bul kynde“

Sezem ene,

Degen өңduy қараşың...

* *

E, енеке,

Aјлаңды өз тавасың...

Bul ојуна,

Dalaj „vulyk“ salасың...

Kolhozдооу,

Şajыр қастар birigip,

Seni дақы,

Şajыр қылып аларсың!...

26-I-83-қб'.

SADAQALAR

Sadaqalar...
Moturañdap ojnoqon,
Sadaqandar...
Moturañdap ojnoqon...
Oqu, emgek,
Emgek oquu degendi,
Sadaqandar,
Ati—enem dep ojlonqon...

* *

Rəbəkterym;
Proletarlar elinde...
Sadaqas !...
Eki beştin ceginde...
Əsəsynər,
Çigit bolup er çetip,
Sadaqas!
Oqu, oqu erinbe!

* *

Sadaqas,
Əsət calqın qanatın...
Sadaqas,

Əsət calqın qanatın...
Çanь çerde,
Çань şartta tuulqan—
Sadaqas,
Sen taalaıluu balasın...

* *

Sadaqas,
Daqь ter en bilim al...
Sadaqas,
Daqь tereñ bilim al...
Kıjıngın bat,
Mektebide çenögyn—
Oqu, oqu,
Bardьqında bilip al...

20/1 1933-çыл

ARЫQ QAZQANDARDЫN ЫРЫ

Tolquqan bizdin erkibiz—
Al zuulaqan tempibiz...
Al tigi... qyzy çooluqcan—
Emgektin qyzy selkibiz...

Ojl... qyzy çooluqcan!
Qanda! turmuş çajnyz,
Qursaç asyr ketti-qo,
Qajnadь beken çajnyz.

Tetigi tyzdə orquqan—
Traktordun tytyny!...
Al epkindyy turmuşun,
Bir qana wəlek kykymy!...

Ojl... qyzy çooluqcan!
Bilesin turmuş qadyryn...
Bizdin azyq tygəndy—
Asьdь beken qatьrydь...

Tetigi zoonu uratqan,
Omqorup taşyn qulatqan—
Bizdin arыq qazqandar,
Çekesi terdep suu aqqan...

Ojl... qyzy çooluqcan!
Men daqь çaman terdedim...
Terindі aarsьp çyrgyn dep*
Qaneke! çooluq bergeniç...

Tee tetigi tyryngən,
Kyrogyn alyp çygyrgən—
Qulaqyn wajlar suu çьqьp,
Alda epkindyy kyçyrmən...

Ojl... qyzy çooluqcan!
Tetigi maldь tozur qoj,
Tepsebesin egindi,
Arqь ujlarqа qoşur qoj!...

Tetigi çatqan qurqatqan,
Biz qazqan çaңь bulaqtan,
Erkin menen kyryldəp,
Kək qaşqa tunuq suu aqqan...

Ojl... qyzy çooluqcan!
Çaңь arыqtan suu alqan,
Taasiri tyssyn turmuşun,
Çajdarь wasьp buralqan...

Som temirim vata tyş!...
Daqy azyraaq qaza tyş...
Agy daqy, agyraq,
Daa kicine vasa tyş...

Oj!... qyzyl çooluqcan!
Ketmenimdi ala kel;
Kemyrkøjdyn icinen...
Kerkimdi da tava kel!...

ÇAQYRBYLUUCUNUN BRY

(1910-çyly tuuqandardy Qyzyl asker qataryna çaqyruuqa zynar)

Tavym vasqan
Taş qyjany vasqatym,
Tavym aşqan,
Aşynnu da aşqatym.
Taj-tajqa alyp,
Taryjalap öz tavym,
Мына егдун
Çyjrma eki çastam..
Мына,
Мына,
Тар qorqooqo varatam!
Sekeme men,
Qyzyl çyldyz çadatam.
Ajyqyşqan,
Qanqor çoovuz qol salsa,
Ajyqbastan,
Najza sunup çadatam.
Çadatalь,
Çastaştar
Çyrl...
Baralyq!
Baatyр qolqo,

Balıvan vovvı alalıq.
Ketmen salıp,
Keñir esken ijiñge,
Keliştirip,
Mıltıq asıp salalıq!

* *

Men tuuldum
Proletarlar tavı usın
Bul tap usın,
Sağıp bolmoq var kuscım.
Uşul anttı,
Orunda dep qulunım,
Тарсы өне,
Emizgendir aq sytyn!...
Baram,
Baram,
Ene sytyn aqtaıymın!
Çaraq alıp,
Өz tavımdı saqtaıymın
Voroşilov,
Vojenmordun qajratın
Taq yjrenyp,
Kökürökkө çattaıymın.
Çattaşalı,
Çyr.
Çaştaşтар
Baralıq!...
Qызы cekte,
Çaraq çavdıq alalıq.
Arsıdasa,
Kapitalis itteri,
Tişin qağıp,
Bir esevin tavalıq.

* *

Men eskenmyn.
Urış kyreş çalında,
Men eskemyn.
Çыжмансы қылымда!
Men eskemyn,
Qыbc qoldo vaş kesip,
Çyrgөн kezde,
Çajın tarvaj qыпında
Baramın men,
Qызылдардын сабына,
Çyrgы too,
Qaarmandar çalıна!
Frunzanın,
Baatırdıqын yjrenyp,
Qoşulamın,
Çer silkintken şaңına!
Qaşulalı!
Çyr
Çaştaşтар
Baralıq!...
Сарајевца
Kөktу сарсыр çanalıq.
Qөbetteryn,
Aqыsa eger Genderson,
Ozondotup,
Otuz tişin saqalıq!..

* *

Мына бул мен,
Emgek menen çyrgөmyn!
Emgek volcu,
Kyndө bytsөm kyndөгym.
Bir kezekte,
Cece alvaj vuuluqtım,
Uzun ojdın,

Ucu catbş tyrmogyn...
Tyrmokterdyn,
Tujyn srbş cecildi!
Tunylgende,
Tygel şyjdym esimdi
Eki weştin,
Erke uulu men wolup,
Tap qorqooqo,
Burdum tapşy betimdi.
Kel,
Çaştaştar,
Çoonu betti auralyq!
Qyzy sekte,
Çoonu torop turalyq.
Tymondogon,
Çoonun qolu kezikse,
At qojuşup,
Albars najza sunalyq!...

* *

Men toroldum,
Kapitaldyn carbaşy
Irip icen,
Ketken kezde arqasşy...
Dunyjonyn
Tert burcunda salpaqtar,
Koryngonde,
Çaşy uruşun dalbaşy!
Baram sarqa,
Alam qybs,
Asşnam!...
Ujronomyn,
Bardbş srbş çaşyman!
Çyrogym ot,
Tilegim qurc,
Men bir çaş,

Tolqj wercyy,
Erkindyy kyc Qazşnaml...

* *

Çyr qurşular
Qurc tilekter,
Baatşrlar!...
Qaşaz keldi,
Tap qorqooqo saşyrgan!
Biz tarşxta,
Belgiliy erler tuqumu,
Duşmandardşn
Kylın kökke sarşrgan ..
Çyr qurşular,
Çyrektaştar iştegi!
Okş qorqoo,
Ulu mildet bizdeg!!
Korgylöcy
Tutalanşr Qştajdan,
Bir soç qurşaq,
Kuyr etip tildedil...
Şşmalanşr,
Çyr
Çaş taştar waraşşy,
Tanki minip
Bomşometti alaşşyl
Soç kyrašte,
Alşr çyrcy komandir,
Er wolşevik,
Voroşilov aşaşşyl!...

15/XII-32-şyl.

MEN

gəlmə {
 Mən çavbırsam; taşırqajmın mögdəjmyn...
 Qəbjaldansam: tiyvy tereñ kəldəjmyn...
 Kənyümə ercır alır muqansam,
 Qalın toqoj, qara tuman ərđəjmyn!..
 Bıroq daqı erkindyuylər elinde,
 Mıntıynı mən ec vır qavıl kərvəjmyn!..

11/V32-ç. Qoqoq

TILEK

Erk tañ,
 Supa salıaj çarq etir,
 Çaarupada,
 Qıtajda da atsa eken...
 Kəntəryştyn,
 Qızıl tuusu qılıqıdar,
 Daqı, daqı,
 Çərdin çyzyn vassa eken...
 Dıjno çyzyn,
 Komunizm çəndi dəp,
 Qarı tarıx,
 Öz vətine çazsa eken...
 Çazsa eken tarıx,
 Çazsa eken,
 Atsa eken tañ—
 Atsa eken...

* *

Proletarlar
 Kərtı kəryp qanlyqan.
 Çaraq alır
 Zor majdanqa çırsa eken...
 Qultundaqan,

Faşisterge çaадььр,
Pagonдорун,
Baştan ajaq tьtsa eken...
Qьtajdaqь,
It сыдылыş kьrөştө,
Qьзы balban,
Toroj calьp сыqsa eken...
Сьqsa eken balban,
Сьqsa eken...
Qартақан tordu,
Tьtsa eken...

* *

Tьrmөлөрдө,
Өmyry өtyp baratқан,
Өtsө daqь,
Qajrat qьльp qaçaşқан...
„Proletarьm,
Kьrөştөvy, qajda...“ деп,
Temirlengen,
Terezeden qaraşқан,
Kөntөryştyn
Balbandarь vaqсаjқан
Çarq etişip,
Qacan сыqat qamaqtan...
Qacan сыqat—
Qacan сыqat qamaqtan.
Sasьq tьrmө,
Kişendyy azaptanl...

* *

Şараьььр,
Qьзыl өңдөн azьşқан...
Açal qьstap,
Өlym menen alyşқан...
Çumuş surap,

Qardь qucaq aqmaqtan,
Tortьnuşur,
Kьndө arьz çazьşқан...
Proletarlar,
Bіr сындырьm nanь çoq,
Qamьqьşьp,
Kөcөлөрдө qalyşқан...

* *

Çoq bul emes!..
Tьrмуş сыьь acьlat!
Tujlar, tujlar,
Soqqon çyrök vasьlat,
Өcвөj turқан,
Komunizm panarь,
Çaarurada...
QьIAJDA...
ASьLAT.

28/XI-82-с.б.л.

UQ ÇER ÇYZYI

(Өктемүр революциясынын 5 жылдыгына)

Мъна бул çer!
Мундуулардын енеси!
Мъна бул çer!
Өткөн қордуқ елесі!...
Асқалықтан,
Қирған өлүр бул çerde.
Қалқан эле,
Көмүлбөстөн денесі!...
Дақы өлген,
Далай çандар мырғыген...
Сөктерін,
Қарға, қузқун мұлчыген..
Ойлоп көрсөм,
Азыр болуп çатқанда,
Қан визулуп,
Қайқыланьыр сырдыгөм...
Бил, çer çызы!
Бүгүн турмуш çапъроған...
Мъна бутты,
Анда ылоған қавъроғам...
Мъна көргүн,
Өлке беті өзгерды,

Көр Çағарал
Көр Азыл
Таңыран!...

••

Мъна бул çer,
Отор қылыр алқан çer!
Ушұл Қыргыз,
Çан сооқалар қасқан ел..
Ушұл çerde,
Бет алышыр çоо менен,
Қан çошулуп,
Қара қосқул аққан сел..
Там-тарақтан,
Кенір çерден ачырап,
Қалың елим,
Тоо тажанды қанырап...
Оторcular,
Алыр турду керегин.
Мылтық менен,
Çе болвосо қамсылар...
Тушын дуйне!
Мурун елим ел бөле!..
Мурун манда,
Кішилкке тен бөле!..
Айтсө билгіс,
Айт философ билгерман,
Мурун турмуш,
Ушұға оқшоş көң бөле!..

••

Мъна бул çer,
Ел дырдыгыр қасқан çer!
Ушұл адыр,
Тәқ ошондо қатқан çer..
Бул қысықтан,

Çoonu torop tozom dep,
Oqqo ucup,
Kemylvəstən qalqan el...
Otto, oqto,
Aşuularda qəriblər,
Çardan qular,
Bəvək əjiar səpərlər...
Uşul elim,
Kəp qorduqtu kərgən el,
Aqsuu, Turpan,
Aq əjazdə qəriblər...
Məna vəjqa!
Vətən, Səqəş tət tarap.
Əlkəm kücər,
Əsyp vərət kyn sanap...
Əskyn əlkəm,
Ajdə əldəqə,
Ajdə əldəqə,
Çəz əjanatlı...

Uşul çerde,
Çoonun qolu çatışqan,
Uşul çerde,
Tərcyl erler atışqan!...
Uşul çerde,
Beli sənlər mertinip,
Çoonun qolu,
Bət vəqə əlvaj qacışqan...
Uq, kapital,
Uqqun məndaj erdikti...
Qana saqan,
Tizgindi biz verdikpi.
Ala toonu,
Basər çatqan tumandan,
Uq çər çyzy!
Bolşeviklər sərgitti...

Тыңса əalam,
Тыңса Şanxaj,
Тыңса Парыҗ,
Қулақ сал
Тыңса дыҗно,
Тыңсақысць қолуна ая
Уқыр əizdin,
15 қыдық қəңішти,
Uq çər çyzy,
Uq дыҗно,
Таңыран

Çanqə qoşur,
Qығызды kim elegen..
Qығызды el dep,
Qana kimder tənegen...
Tooda, tašta
Bul Qығыздын əlygyn,
Qana qandaj,
It-quş kəlp çəvəgen!...
Bygyn qығыз,
Itke—quşqa çem emes...
Bygyn qығыз,
Kəryngəngə çem emes.
Məna bygyn.
Qығыз çeri qulpunqan,
Baştaqyda,
Otor bolqon çer emes.
Bygyn məna,
Qызы qəlek qolunda!
Bygyn qығыз,
Komunizim qolunda!
Bygyn qығыз,
15 қыдық қол vəsər.
Тарыхтақь,
Başqaca bir orunda!...

* *
 Мъна вул кел,
 Салқып қатқан бсық кел,
 Мъна вул шаар,
 Вайақыда бсық сел...
 Өтегүнде,
 Колхоз малъ сәйықан—
 Тетигі тер,
 Көк дуқара суңқур тер!...
 Мурунқи çer,
 Бақтақыда оқсовојт,
 Көңүл дақы,
 Толқунду еерцир тоқтовојт...
 Вуқа оқсоқон,
 Тувы менен өзгеруш,
 Күлык ојду,
 Бижлер қантир қоштовојт...
 Бсық келым,
 Парохотун терметет...
 Вугун түсүр,
 Анъ менен ел кетет...
 Мөнда кетем,
 Кәјутада олтуруп,
 Erke толқун,
 Мені дақы терметет...
 Мъна вилар,
 Колхозцүлар іштеген!
 Чаңь турмуш,
 ЕЕсі мъна виз деген...
 Tee тетигі,
 Ala тоону аңтарқан,
 Бижолоктор,
 Алън кенін издеген...
 Belgilyy іш,
 Al çerден кен тавылат,
 Ушүл қана
 Қолдор менен қазылат..

Bolup çyrgen,
 Kөр çenіstın birl der.
 Тағыхтың бир,
 Барақына қазылат...

* *
 Мъна вул тоол
 Атақы азқан Тъжанған..
 Мъна вул зоо,
 Бижиктигін қарасаң!...
 Бул çerлерде,
 Алън, кумыш вайықыт—
 Birincilikke,
 Ажықвастан талаşam...
 Уқ çer çyzy!
 Тъжанғанда кенім бар...
 Уқ дyjнө!
 Сүј воорундај çerім бар!...
 Тъңша Вееçин,
 Тъңша Berlin,
 Уқ London,
 Çer çyzыне,
 Ајта туроқан көвим бар...

* *
 Уқ çer çyzy,
 Dalaj gigant салындь...
 Өлке beti,
 Өзгеруиды қақырды...
 Кеце kynky,
 Күрпылдеген dolu Сүј,
 Erke келіп,
 Вугун визге вәқындь...

* *
 Кеcee kynky,
 Муң қартақан Фарқана!
 Вугун көрсен,
 * *

Өзгөрилген வாசகா!
 Kolxozeular,
 Emgek quloqan paqtasъ,
 Kem qalъsaajt,
 Egipatti waspasa!...

**

Тьңа аалам,
 Тьңа Şанхај,
 Тьңа Париј,
 Qulaq sal!
 Uq çer çyzy,
 Тьңсаақысть qoluqа al'.
 Uqur bizdin,
 15 çyldьq çenişti,
 Uq çer çyzy!
 Uq dyjno!
 Таңьран!...

MAZMUNU

	Bet
Erten menen	3
Dosum keldi (Çarqızstan komsomoldorunun 4-konfrensijasına)	4
Qatan keldi (er çoldoşundun qatnaşın	5
Qomuz (Aalyqa)	7
Çaarupadan	10
Ötken kynde	14
Kecinde (A. Çarovdan)	21
Eneme	22
Çanъ sajmъ	25
Bizdin Qırqızystan (sotsialistik respublikenin 5 çyldьqına arna- dьm)	28
Qulpundu	30
Pojuzda	32
Ajalyqa sarqanda	34
Paqtasъ qalyha	37
Centek depterden	39
Bizdin qızdar	40
Paravozqo	43
Atkezeiler	45
Part nelet № 224332 (A. Bezimenskiјden)	47
Toodaqъ ыъ (bul ыъ Özbek aqъnъ Çajьm menen birge çazьlqan)	49
Tolqun ыъlarъ (centek depterinden)	50
Aşuu (16-çyldan bir estelik)	53
Aq altan ölkesyy	55
Terim kyssy	64
Quttun bolsun (k..ge)	69
Enem	70
Sadaqlar	86
Alyq qazqandardьn ыъ	88
Çaqaraluussьn ыъ (1910-çyъ tuulqandardь qyzyл asker qatarь- na çaqarluqa arnap)	91
Men	96
Tilek	97
Uq çer çyzy	100

Ўзбекистон Республикаси
Министрлик

Сооптуу редактор Ҷакишев В.
Техредактор Абушахметов Ф.
Корректор Иркил С—Г.

Отв. редактор Джамкишев У.
Техредактор Абушахметов Ф.
Корректор Иркил С—Г.

Тегууге 13|11 35-сыл берилди. Басууча 21|IV 35-сыл қол қојулду. Қоқаз-
дын форматы 82×110. бир насма тарақта 40000 арир бардыр. 5¹ нас-
ма тарақ Уполкирлит № 50 Қырметнас № 28 зак, № 243 тара-
сы 4000+125

ПРОЗЕ И ПОЭЗИЯ

Ю. ТУРУСБЕКОВ

ИЗБРАННЫЕ СТИХОТВОРЕНИЯ

КИРГОСИЗДАТ
ФРУНЗЕ
1935